

*О. І. Білик, канд. екон. наук, Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ*

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ

Досліджуючи будь-яке економічне явище чи процес, необхідно враховувати його взаємозв'язок зі світовими процесами, а не тільки з тими, які мають місце в рамках національного господарства. Відповідно, доцільно розглянути таке поняття, як глобалізація, його роль і вплив на банківську сферу. Лібералізація фінансової сфери полягає в скасуванні обмежень для доступу нерезидентів на національні ринки. Вона відкриває простір для розвитку закордонної мережі банків і формування міжнародного банківського бізнесу, що посилює конкурентну боротьбу, але водночас активізує консолідацію банківського капіталу. У банківській сфері збільшується кількість злиттів і поглинань, розширюються і стають більш різноманітними форми кооперації банків між собою та небанківськими кредитно-фінансовими організаціями. Щоб витримати тиск конкуренції, банки створюють стратегічні альянси, беруть участь в різних консорціумах, здійснюють синдиковане кредитування тощо. Оскільки іноземні банки є, передусім, банківськими установами, вони виконують загально визнані функції, а саме: депозитно-кредитну, розрахункову та емісійну. Відповідно, ці функції можна назвати загальними, а до специфічних віднесемо: стимулювання впровадження розробок НТП, нових технологій; розвиток конкуренції; впровадження нових банківських продуктів; сприяння іноземними банками інтеграції країни у світовий економічний простір.

У минулому столітті спостерігалась безпрецедентна активність міжнародних банків у країнах Центральної та Східної Європи (ЦСЄ). Відкриття банківського сектору країн ЦСЄ збіглося в часі з виведенням капіталу транснаціональних банків (ТНБ) з азіатського регіону та пошуками напрямів дислокації капіталу. Лібералізація фінансових систем цих країн призвела до того, що іноземні філії та підрозділи володіють 60–90 % банківських активів (табл. 1), що істотно впливає на характер і пріоритети економічного розвитку.

Основними чинниками, які сприяли приходу іноземних банків у країни ЦСЄ, були стабілізація макроекономічного розвитку (стабілізація рівня цін, валютного курсу тощо); успішне проведення макроекономічних реформ (приватизація державних підприємств, лібералізація цін, підвищення відкритості економіки); реформування інституційної структури економіки (прийняття необхідних змін до законодавства, забезпечення ефективного механізму державного регулювання економіки).

Таблиця 1 – Частка іноземного капіталу в банківській системі країн ЦСЄ, %

Країна	Рік						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Болгарія	–	–	–	81,6	75,6	77,2	81,6
Естонія	91,1	90,0	89,0	97,4	98,8	98,8	98,8
Латвія	33,8	38,6	41,9	43,5	52,6	64,8	58,0
Литва	–	55,6	51,1	73,8	74,4	76,7	83,7
Польща	69,2	68,0	67,3	66,9	66,7	69,0	70,5
Румунія	–	–	48,7	53,6	57,2	84,5	82,1
Словаччина	79,5	81,5	93,4	91,7	82,6	92,3	96,0
Угорщина	56,0	56,6	56,7	–	56,2	56,4	57,4
Україна	12,5	13,7	11,3	9,6	19,5	27,6	35,0
Чехія	77,0	93,1	96,0	95,6	97,2	97,0	91,4

Присутність іноземного капіталу у фінансовій сфері країни, безперечно, має багато переваг, проте водночас приносить стільки ж ризиків. Однак характер цього впливу залежить більшою мірою від розвиненості внутрішніх фінансових ринків, стабільності національної банківської системи та ефективності макроекономічної політики, ніж від самих іноземних банків. Інакше кажучи, потрібно створити такі умови їхнього функціонування в Україні, які б відповідали національним інтересам.

Білик, О.І. Вплив іноземного капіталу на формування банківської системи країни [Текст] / О.І. Білик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (24–25 жовтня 2013 р.). – Суми : УАБС НБУ, 2013. – С. 23-24.